

Rada Państwa Republiki Kuby jako przykład naczelnego organu prezydialnego w państwie socjalistycznym¹

1. Wprowadzenie

Odkryta w 1492 r. przez Krzysztofa Kolumba Kuba, począwszy od kolonizacji wyspy na początku XVI w. aż do 1898 r., pozostawała pod panowaniem hiszpańskim. Pomijając nieistotną w kontekście dalszych rozważań historię Kuby, odnotować jedynie trzeba, iż po zrzuceniu zależności kolonialnej wyspa dwukrotnie znajdowała się pod okupacją amerykańską, a następnie władza w kraju spoczywała w rękach kilku dyktatorów. Rządy ostatniego z nich – Fulgencio Batisty – obaliła rewolucja kubańska, wskutek której w 1959 r. do władzy doszła zbrojna opozycja skupiona wokół Fidela Castro². Rewolucja kubańska stanowi pewną cezurę w najnowszej historii Kuby. W jej wyniku na wyspie zaszły nie tylko daleko idące zmiany systemu prawnego, lecz przede wszystkim

¹ Już po ukończeniu niniejszego opracowania, w lipcu 2018 r. na Kubie podjęto intensywne prace nad nową konstytucją. Z uwagi na kompleksowy charakter zmian, które mają zostać wprowadzone, niemożliwe jednak jest szersze odniesienie się do projektowanych rozwiązań bez istotnej ingerencji w układ niniejszej pracy. Opublikowany projekt liczy aż 224 artykuły, z czego z obecnie obowiązującej ustawy zasadniczej pozostawiono jedynie 11 artykułów, 113 zmodyfikowano, a 13 wyeliminowano. Nowa konstytucja zakłada poważną reformę organów władzy państwowej obejmującą między innymi utworzenie instytucji prezydenta, wiceprezydenta oraz premiera. Zmianie uleg ma również skład Rady Państwa, a część jej dotychczasowych uprawnień – zwłaszcza tych tradycyjnie przynależnych głowie państwa – ma zostać przekazana wybieranemu przez parlament Prezydentowi Republiki (*el Presidente de la República*). Prezydent przejmie ponadto większość obecnych kompetencji Przewodniczącego Rady Państwa. Co ciekawe, pomimo utworzenia instytucji premiera, to głowa państwa przedstawiać będzie parlamentowi kandydatów na członków Rady Ministrów. Wśród rozwiązań zawartych w projekcie i dotyczących funkcjonowania Rady Państwa warto odnotować wprowadzenie zasady *incompatibilis* zakazującej jednoczesnego zasiadania w Radzie Państwa i Radzie Ministrów oraz obowiązku przedstawiania aktów podejmowanych przez Radę Państwa do zatwierdzenia parlamentowi. Tekst projektu nowej konstytucji dostępny jest pod adresem <http://www.parlamentocubano.gob.cu/wp-content/uploads/Nueva-Constituci%C3%B3n-240-KB-1.pdf> [dostęp 31.12.2018]. Referendum konstytucyjne planowane jest na dzień 24 lutego 2019 r.

² Szerzej na temat historii Kuby zob. Kuba. Historia, [w:] *Multimedialna Encyklopedia Powszechna PWN 2010*, Poznań 2009.

przemiany społeczno-gospodarcze, których ogrom dobitnie unaoczniają dane statystyczne. Jeszcze w 1959 r. na Kubie żyło około 1 mln analfabetów, podczas gdy w 1964 r., po przeprowadzeniu 4-letniej akcji alfabetyzacji, problem ten został niemal w całości rozwiązany; obowiązkiem szkolnym objęto całą populację dzieci i młodzieży w wieku szkolnym; rozbudowano szkolnictwo zawodowe i wyższe – w latach 1959–1983 liczba uczniów szkół zawodowych wzrosła prawie piętnastokrotnie, a liczba studentów prawie siedmiokrotnie³. Nowe kubańskie władze przywiązywały ponadto dużą wagę do poprawy warunków mieszkaniowych – całkowicie zlikwidowano dzielnice nędzy otaczające duże miasta, a w latach 1959–1985 liczba miast liczących ponad 100 tys. mieszkańców wzrosła z 3 do 10⁴. Republika Kuby od 1972 r. była także członkiem Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej, w ramach której miała specjalizację między innymi w produkcji niklu, cukrownictwie czy produkcji roślin tropikalnych, w tym głównie owoców cytrusowych⁵. W ramach przedsięwzięć mających na celu unowocześnianie gospodarki wyspy w latach 80. przy pomocy ZSRR rozpoczęto budowę elektrowni atomowej w Cienfuegos⁶.

Opisanym przemianom społeczno-gospodarczym towarzyszyły również silne zmiany natury prawnej. Ponad 17-letni okres prowizorium ustrojowego (1959–1976) zakończyło uchwalenie i wejście w życie, obowiązującej do dziś, Konstytucji Republiki Kuby z dnia 24 lutego 1976 r.⁷, która jest pierwszą socjalistyczną kubańską ustawą zasadniczą⁸. Konstytucję uchwalono w drodze ogólnokrajowego referendum w dniu 15 lutego 1976 r. Jako ciekawostkę warto odnotować, iż za przyjęciem nowej ustawy zasadniczej opowiedziało się wówczas – wedle oficjalnych danych – 97,7% głosujących⁹. Uroczyste proklamowanie Konstytucji nastąpiło 24 lutego 1976 r. w 81. rocznicę wybuchu wojny o niepodległość Kuby i w tym dniu weszła w życie część jej przepisów¹⁰. Pozostałe przepisy Konstytucji wchodziły w życie sukcesywnie w następnych miesiącach wraz z powoływaniem nowych, naczelnych i terytorialnych organów, co spowodowane było przede wszystkim przeprowadzaną reorganizacją podziału terytorialnego kraju¹¹. Ustawa z dnia 3 lipca 1976 r. o podziale polityczno-administracyjnym (*Ley de División Político-Administrativa*) wprowadziła bowiem dwustopniowy podział terytorialny państwa kubańskiego.

³ A. Maryański, P. Modrzejewski, Z. Szot, *Geografia ekonomiczna Ameryki Łacińskiej*, Warszawa 1989, s. 138. Szerzej na temat społeczeństwa i gospodarki Kuby zob. *ibidem*, s. 127–152.

⁴ *Ibidem*, s. 137 i 149.

⁵ *Ibidem*, s. 140.

⁶ Ostatecznie na początku lat 90. odstąpiono od inwestycji.

⁷ Dalej jako Konstytucja lub Konstytucja Kuby.

⁸ Szerzej o ustroju Kuby w okresie prowizorium i procedurze uchwalenia Konstytucji zob. T. Mołdawa, *Pierwsza socjalistyczna konstytucja Republiki Kuby*, „Państwo i Prawo” 1977, z. 3, s. 44–50.

⁹ *Ibidem*, s. 49.

¹⁰ *Idem*, *Konstytucja Republiki Kuby*, Wrocław 1978, s. 16–17.

¹¹ *Idem*, *Pierwsza socjalistyczna...*, s. 49–50.

Konstytucja obowiązuje po dziś dzień w prawie niezmienionej formie. Zarówno upadek komunizmu w Europie Wschodniej oraz rozpad ZSRR, jak i związana z tymi wydarzeniami zmiana układu sił w świecie, nie przyniosły istotniejszych zmian politycznych na Kubie. Konstytucja została co prawda znowelizowana na początku lat 90. XX w. i w 2002 r.¹², ale wprowadzone zmiany nie wpłynęły zasadniczo na jej pierwotny kształt. Kubańska Konstytucja składa się z preambuły i 137 artykułów (pierwotnie 141) pogrupowanych w XV rozdziałów (pierwotnie XII).

2. Ogólna charakterystyka systemu ustrojowego Republiki Kuby

Obowiązująca Konstytucja Kuby jest typowym dla państw demokracji ludowej aktem prawnym, co wyraża się między innymi w sposobie redakcji preambuły, w której wyraźnie nawiązano do politycznych i ideologicznych aspektów. Arenga do Konstytucji zaczyna się od zwrotu „MY, OBYWATELE KUBAŃSCY” i zredagowana jest w formie swoistego publicznego oświadczenia narodu kubańskiego, które kończy się stwierdzeniem o przyjęciu Konstytucji. Preambuła odznacza się przy tym połączeniem dwóch czynników – z jednej strony odwołuje się do historii kraju, jego walki o niepodległość i postaci dziewiętnastowiecznego kubańskiego bohatera narodowego José Martíego, jednocześnie z drugiej podkreśla rolę oraz znaczenie marksizmu-leninizmu, socjalizmu i komunizmu. Arenga w swojej pierwotnej wersji zawierała ponadto deklarację oparcia się na „intencjonalizmie proletariackim, braterskiej przyjaźni, pomocy i współpracy ze Związkiem Radzieckim i innymi krajami socjalistycznymi oraz na solidarności ludzi pracy i narodów Ameryki Łacińskiej i świata”¹³. W wyniku zmiany Konstytucji z 1992 r. zacytowany powyżej fragment preambuły zmieniono i w obecnie obowiązującym brzmieniu stanowi on o oparciu się na „internacjonalizmie proletariackim, braterskiej przyjaźni, pomocy, współpracy i solidarności narodów świata, w szczególności Ameryki Łacińskiej i Karaibów”¹⁴.

Zgodnie z art. 1 Konstytucji „Kuba jest niezależnym i suwerennym socjalistycznym państwem mas pracujących, utworzonym przez wszystkich i dla dobra wszystkich w formie republiki unitarnej i demokratycznej”¹⁵. Artykuł 3 Konstytucji, w brzmieniu nadanym przez nowelizację z 2002 r., stanowi zaś, że „socjalizm oraz rewolucyjny

¹² Konstytucja Republiki Kuby została ponadto zmieniona w czerwcu 1978 r., niemniej nowelizacja dotyczyła jedynie przepisu ówczesnego art. 10 (obecnie art. 11) i zmiany nazwy Wyspy Sosen (*Isla de Pinos*) na Wyspę Młodzieży (*Isla de la Juventud*).

¹³ Tłumaczenie za: T. Mołdawa, *Konstytucja Republiki...*, s. 34.

¹⁴ Tłumaczenie własne.

¹⁵ Tłumaczenie za: J. Czajowski, *Konstytucja Republiki Kuby z 24 lutego 1976 roku ze zmianami przyjętymi przez Zgromadzenie Narodowe Władzy Ludowej na XI okresie Sesji Zwyczajnych III Legislatury w dniach 10, 11 i 12 lipca 1992 r.*, Kraków 2002, s. 31.

system polityczny i społeczny [...] są nieodwołalne, a Kuba nigdy nie powróci do kapitalizmu”¹⁶. Kubańska Konstytucja w art. 5 wyraża zasadę kierowniczej roli partii marksistowsko-leninowskiej, stanowiąc, że Komunistyczna Partia Kuby to „zorganizowana awangarda narodu kubańskiego”, która jest „najwyższą siłą kierującą narodem i państwem, organizującą i nadającą kierunek wspólnym wysiłkom w osiągnięciu szczytnych celów budowy socjalizmu i rozwoju społeczeństwa komunistycznego”¹⁷. Zasada ta, legitymizująca partię jako przewodnią siłę, jest zresztą charakterystyczna dla państw tak zwanej demokracji ludowej. Podobnie przewidywała Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z dnia 22 lipca 1952 r.¹⁸, normując w art. 3 ust. 1, iż „przewodnią siłą polityczną społeczeństwa w budowie socjalizmu jest Polska Zjednoczona Partia Robotnicza”.

Konstytucja Kuby formalnie nie wprowadza trójpodziału władzy, a u podstaw organizacyjnych działania organów państwowych legła zasada jedności władzy państwowej (monizmu władzy). Przepis art. 3 Konstytucji określa, że władzę zwierzchnią w Republice Kuby sprawuje lud i z woli ludu wywodzi się cała władza państwowa, przy czym lud sprawuje władzę bezpośrednio lub przez Zgromadzenia Władzy Ludowej (*las Asambleas del Poder Popular*) oraz inne podporządkowane im organy¹⁹. Na poziomie ogólnokrajowym funkcjonuje Zgromadzenie Narodowe Władzy Ludowej²⁰ (*la Asamblea Nacional del Poder Popular*), które jest jednoizbowym parlamentem Kuby. Artykuł 69 Konstytucji Kuby wprost normuje: „Zgromadzenie Narodowe Władzy Ludowej jest najwyższym organem władzy państwowej. Reprezentuje i wyraża suwerenną wolę całego ludu”²¹.

Niemniej Konstytucja wyraźnie rozróżnia wykonywane przez organy zadania, posługując się zwrotami takimi jak „organ ustrojodawczy i ustawodawczy” (art. 70), „najwyższy organ wykonawczy i administracyjny” (art. 95) czy „najwyższa władza sądownicza” (art. 121). Ukształtowanie wzajemnych zależności między organami władzy wynika jednak z podziału funkcji, nie podziału władzy, która zgodnie z socjalistyczną doktryną jest jedna i należy do ludu. Należy podkreślić, że pomiędzy naczelnymi organami władzy państwowej nie występuje równowaga, a Konstytucja przyznaje wyraźnie dominującą pozycję organowi przedstawicielskiemu, jako emanacji ludu.

¹⁶ Tłumaczenie własne.

¹⁷ Tłumaczenie za: J. Czajowski, *Konstytucja Republiki...*, s. 32.

¹⁸ Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej uchwalona przez Sejm Ustawodawczy w dniu 22 lipca 1952 r. (tekst jedn. Dz. U. z 1976 r. Nr 7, poz. 36 z późn. zm.); dalej jako Konstytucja PRL.

¹⁹ W Konstytucji PRL zasada ludowładztwa została wyrażona w art. 1 ust. 2 i art. 2 ust. 1, w myśl których w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej władza należała do ludu pracującego miast i wsi, sprawującego ją przez swych przedstawicieli, wybieranych do Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Polskiej i do rad narodowych.

²⁰ Dalej jako Zgromadzenie Narodowe.

²¹ Tłumaczenie za: J. Czajowski, *Konstytucja Republiki...*, s. 58.

Podporządkowanie Zgromadzeniu Narodowemu pozostałych organów jest podstawową gwarancją jedności działania aparatu państwowego i realizacji przez niego woli ludu²². Takie rozwiązanie ustrojowe przewidywała także Konstytucja PRL, która w art. 20 ust. 1 i 2 stanowiła odpowiednio:

- „1. Najwyższym organem władzy państwowej jest Sejm Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.
2. Sejm jako najwyższy wyraziciel woli ludu pracującego miast i wsi urzeczywistnia suwerenne prawa narodu”.

W Republice Kuby kadencja parlamentu trwa 5 lat, lecz – stosownie do art. 72 zd. 2 Konstytucji – może zostać przedłużona na podstawie uchwały samego Zgromadzenia Narodowego w przypadku wojny lub innych nadzwyczajnych okoliczności uniemożliwiających normalne przeprowadzenie wyborów. Deputowani²³ (*los diputados*) do Zgromadzenia Narodowego wyłaniani są w wyborach bezpośrednich, natomiast do zmiany Konstytucji w 1992 r. deputowani wybierani byli w wyborach pośrednich przez Zgromadzenia Gminne Władzy Ludowej (*las Asambleas Municipales del Poder Popular*). W odróżnieniu od wielu państw Ameryki Południowej i Środkowej na Kubie udział w wyborach nie jest obowiązkowy. Ameryka Łacińska jest bowiem obszarem, gdzie przymus wyborczy jest powszechnie przyjętym rozwiązaniem, a państwa, które nie wymagają obowiązkowego udziału w głosowaniu, należą do wyjątków²⁴. W literaturze wskazuje się, że brak przymusu wyborczego jest przejawem wolności wyborów²⁵. Zgodnie z art. 132 Konstytucji prawo głosowania w wyborach i referendach przysługuje obywatelom kubańskim po ukończeniu 16. roku życia, podczas gdy bierne prawo wyborcze do Zgromadzenia Narodowego – w myśl art. 133 Konstytucji – posiadają obywatele, którzy ukończyli 18 lat²⁶. Kubański parlament liczy aktualnie 605 deputowanych, przy czym Konstytucja nie tylko nie określa ich liczby, ale nie zawiera jakichkolwiek wskazań co do sposobu tworzenia okręgów wyborczych i przypadających na nie mandatów, a zagadnienia z tym związane regulowane są wyłącznie przepisami ustawy z dnia 29 października 1992 r. – Prawo wyborcze (*Ley Electoral*). Co ciekawe, wraz z kolejnymi wyborami systematycznie rośnie liczba kobiet pełniących funkcję parlamentarzysty. W wyborach, które odbyły się 3 lutego 2013 r., do Zgromadzenia

²² T. Mołdawa, *Ustrój polityczny socjalistycznej Kuby*, Warszawa 1981, s. 157.

²³ Natomiast członków lokalnych Zgromadzeń Władzy Ludowej Konstytucja określa nazwą „delegaci” (*los delegados*).

²⁴ Zob. szerzej Ł. Żołądek, *Przymus wyborczy. Geneza, praktyka funkcjonowania, argumenty za i przeciw*, „Studia BAS” 2011, nr 3, s. 11.

²⁵ A. Ławniczak, *Ustroje polityczne państw latynoamerykańskich*, Wrocław 2008, s. 176.

²⁶ Bierne prawo wyborcze do lokalnych Zgromadzeń Władzy Ludowej przysługuje obywatelom, którzy ukończyli 16 lat. Zob. przepis art. 10 przywołanej w tekście głównej ustawy wyborczej.

Narodowego wybrano 299 kobiet²⁷, co stanowiło prawie 50% ogólnej liczby deputowanych. W wyniku ostatnich wyborów, mających miejsce w dniu 11 marca 2018 r., do parlamentu wybrano zaś 322 kobiety²⁸ i pierwszy raz w Zgromadzeniu Narodowym zasiadło więcej kobiet aniżeli mężczyzn.

Konstytucja Kuby w art. 85 przewiduje, że deputowani mogą być pozbawieni mandatu na zasadach określonych w ustawie²⁹. Przepisy określające przyczyny odwołania, tryb postępowania i podmioty uprawnione do jego zainicjowania zawiera ustawa z dnia 14 września 1999 r. o pozbawianiu mandatu osób wybranych do organów władzy ludowej (*Ley de la Revocación del Mandato de los Elegidos a los Órganos del Poder Popular*). Zgodnie z art. 6 i 7 ustawy pisemny wniosek o pozbawienie mandatu deputowanego rozpatruje Zgromadzenie Gminne Władzy Ludowej, właściwe dla miejsca jego wyboru, a z wnioskiem takim nie mogą występować sami obywatele. Oba elementy, to jest powierzenie kompetencji do decydowania o odwołaniu mandatariusza organowi władzy publicznej i niemożność inicjacji postępowania bezpośrednio przez obywateli, wyraźnie odróżniają tę procedurę od instytucji *recall*.

Funkcje kubańskiego parlamentu można tradycyjnie podzielić na prawodawcze, kontrolne i kreacyjne. Zgromadzenie Narodowe jako jedyny organ posiada kompetencje do uchwalania zmian konstytucji i uchwalania ustaw. Inicjatywa ustawodawcza przysługuje podmiotom enumeratywnie wymienionym w art. 88 Konstytucji, a katalog ten obejmuje deputowanych, komisje Zgromadzenia Narodowego, Radę Państwa, Radę Ministrów, Komitet Krajowy Centrali Pracujących Kuby (*el Comité Nacional de la Central de Trabajadores de Cuba*) i krajowe dyrekcje innych organizacji masowych i społecznych (*las Direcciones Nacionales de las demás organizaciones de masas y sociales*), Najwyższy Trybunał Ludowy³⁰ (w sprawach dotyczących wymiaru sprawiedliwości), Prokuraturę Generalną Republiki³¹ (w sprawach należących do jej kompetencji) oraz grupę co najmniej 10 tys. obywateli posiadających prawa wyborcze. Do kreacyjnych uprawnień Zgromadzenia Narodowego należą z kolei przede wszystkim: wybór i odwoływanie członków Rady Państwa, powoływanie i odwoływanie – na wniosek Przewodniczącego Rady Państwa

²⁷ Więcej informacji na temat wyborów i składu parlamentu wszystkich kadencji na stronie Unii Międzyparlamentarnej dostępnej pod adresem http://www.ipu.org/parline-e/reports/2079_A.htm [dostęp 31.12.2018].

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ Konstytucja PRL w art. 2 ust. 2 także przewidywała możliwość odwoływania posłów, jednakże pod jej rządami nigdy nie przyjęto ustaw, które – poprzez określenie trybu takiego odwołania – konkretyzowałyby jej postanowienia w tym przedmiocie.

³⁰ Konstytucja precyzuje w art. 121, że Najwyższy Trybunał Ludowy wykonuje inicjatywę ustawodawczą za pomocą swojej Rady Zarządzającej (*el Consejo de Gobierno*).

³¹ Co istotne, Konstytucja stanowi o inicjatywie ustawodawczej Prokuratury Generalnej (*la Fiscalía General de la República*), a nie Prokuratora Generalnego (*el Fiscal General de la República*). Odmienne A. Ławniczak, *op. cit.*, s. 179.

– członków Rady Ministrów, wybór i odwoływanie sędziów Najwyższego Trybunału Ludowego³², a także wybór i odwoływanie Prokuratora Generalnego Republiki oraz jego zastępców.

Rada Ministrów (*el Consejo de Ministros*), określana przez kubańską Konstytucję jako „najwyższy organ wykonawczy i administracyjny”, stanowi „Rząd Republiki” (*el Gobierno de la República*). Konstytucja przewiduje w art. 97 istnienie w ramach Rady Ministrów Komitetu Wykonawczego³³ (*el Comité Ejecutivo*) – wewnętrznego gremium kierowniczego – któremu powierza możliwość wykonywania kompetencji rządu pomiędzy jego posiedzeniami³⁴. Rada Ministrów, zgodnie z art. 99 Konstytucji, odpowiada przed parlamentem i „zdaje mu okresowo sprawę z całej swej działalności”³⁵.

W myśl art. 120 Konstytucji Kuby sprawowanie wymiaru sprawiedliwości „wywodzi się z woli ludu i w jego imieniu jest realizowane”³⁶ przez Najwyższy Trybunał Ludowy (*el Tribunal Supremo Popular*) i pozostałe sądy powołane ustawowo. Najwyższy Trybunał Ludowy sprawuje „najwyższą władzę sądowniczą”, a jego orzeczenia są ostateczne. Sędziowie w zakresie orzecznictwa są niezawisli i podlegają tylko ustawom. Niezawisłości sędziowskiej nie wzmacnia jednak brak zasady nieusuwalności sędziów. Konstytucja przewiduje w art. 126 możliwość odwoływania sędziów przez organ, który dokonał ich wyboru. Tym samym zarówno prawo wybierania, jak i odwoływania sędziów posiada Zgromadzenie Narodowe w odniesieniu do sędziów Najwyższego Trybunału Ludowego³⁷, Rada Państwa wobec sędziów sądów wojskowych³⁸, a w stosunku do sędziów pozostałych sądów uprawnienia takie przysługują właściwym lokalnym Zgromadzeniom

³² Ustawa z dnia 11 lipca 1997 r. o sądach ludowych (*Ley de los Tribunales Populares*) konkretyzuje w art. 45, że Zgromadzenie Narodowe wybiera Przewodniczącego i Wiceprzewodniczących Najwyższego Trybunału Ludowego na wniosek Przewodniczącego Rady Państwa, przewodniczącego i sędziów wydziału wojskowego tego sądu na wspólny wniosek Ministra Rewolucyjnych Sił Zbrojnych i Przewodniczącego Najwyższego Trybunału Ludowego, a przewodniczących i sędziów pozostałych wydziałów na wniosek Przewodniczącego Najwyższego Trybunału Ludowego. Zgodnie z art. 67 ust. 2 wskazanej ustawy odwołanie sędziego następuje z własnej inicjatywy organu, który dokonał jego wyboru, bądź na wniosek Przewodniczącego Najwyższego Trybunału Ludowego. W odniesieniu do sędziów wydziału wojskowego Najwyższego Trybunału Ludowego wniosek o odwołanie składany jest wspólnie przez Ministra Rewolucyjnych Sił Zbrojnych i Przewodniczącego Najwyższego Trybunału Ludowego, co wynika z wykładni art. 67 ust. 2, mającego charakter *lex generalis*, w związku z pierwszym przepisem szczególnym tej ustawy.

³³ Odpowiednik Prezydium Rządu, o którym stanowił art. 39 ust. 2 Konstytucji PRL.

³⁴ Przed nowelizacją Konstytucji z 1992 r. Komitet Wykonawczy mógł podejmować decyzje w sprawach należących do kompetencji Rady Ministrów tylko w pilnych przypadkach.

³⁵ Tłumaczenie za: T. Mołdawa, *Konstytucja Republiki...*, s. 66. Zob. przepis art. 97, który przed nowelizacją Konstytucji z 1992 r. wyrażał treść normatywną zawartą obecnie w art. 99.

³⁶ Tłumaczenie za: J. Czajowski, *Konstytucja Republiki...*, s. 78.

³⁷ Zob. szerzej przypis 32.

³⁸ Z art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 21 grudnia 2002 r. o sądach wojskowych (*Ley de los Tribunales Militares*) wynika uprawnienie Rady Państwa do wybierania sędziów sądów wojskowych, przy czym wybór następuje na wspólny wniosek Ministra Rewolucyjnych Sił Zbrojnych i Przewodniczącego Najwyższego Trybunału Ludowego. Odwołanie sędziego sądu wojskowego, stosownie do art. 27 ust. 1 ustawy, może nastąpić z własnej inicjatywy Rady bądź na wspólny wniosek wskazanych powyżej podmiotów.

Władzy Ludowej. Niemniej odwołanie sędziego nie jest dyskrejonalnym aktem uprawnionego organu, a ustawy wyraźnie wskazują przesłanki uzasadniające taką możliwość³⁹. Najwyższy Trybunał Ludowy wydaje – podobnie jak polski Sąd Najwyższy do 1989 r.⁴⁰ – wiążące prawnie wytyczne w celu ujednolicenia praktyki orzeczniczej w zakresie wykładni i stosowania prawa, co dodatkowo osłabia niezawisłość sędziowską. Kompetencję do uchwalania ogólnych wytycznych dla sądów posiada ponadto, o czym będzie jeszcze mowa, kubańska Rada Państwa.

Odnutowania wymaga również fakt, że w kubańskiej Konstytucji znajdują się przepisy regulujące pozycję i zadania prokuratury. W Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.⁴¹ brak jest z kolei takich przepisów, co od wielu lat jest przedmiotem dyskusji. W szczególności środowisko prokuratorskie domaga się konstytucjonalizacji prokuratury, co miałyby ugruntować i podkreślić jej znaczenie.

3. Rada Państwa w systemie organów państwowych

Organem, którego swoista pozycja ustrojowa nie pozwala na jednoznaczne zakwalifikowanie do żadnej z władz, jest Rada Państwa (*el Consejo de Estado*), będąca naczelnym organem prezydialnym charakterystycznym dla systemu prawa państw socjalistycznych. W doktrynie prawa państwowego do opisu organów tego typu powszechnie posługiwano się pojęciami „kolegialna głowa państwa” czy „kolegialny prezydent”, a wskazuje się, że bodźcem dla tej koncepcji była wypowiedź samego Józefa Stalina⁴².

Zgodnie z art. 74 Konstytucji Rada Państwa jest organem kolegialnym, którego członkowie wybierani są przez Zgromadzenie Narodowe spośród deputowanych. Mandat powierzony Radzie Państwa przez parlament wygasa z chwilą wyboru nowej Rady, przy

³⁹ Zob. szerzej art. 67 ust. 1 ustawy powołanej w przypisie 32 oraz art. 27 ust. 1 ustawy powołanej w przypisie poprzedzającym.

⁴⁰ Do czasu wejścia w życie ustawy z dnia 20 grudnia 1989 r. o zmianie ustaw – Prawo o ustroju sądów powszechnych, o Sądzie Najwyższym, o Naczelnym Sądzie Administracyjnym, o Trybunale Konstytucyjnym, o ustroju sądów wojskowych i Prawo o notariacie (Dz. U. z 1989 r. Nr 73, poz. 436) Sąd Najwyższy podejmował uchwały zawierające wytyczne w zakresie wykładni prawa i praktyki sądowej w celu ujednolicenia orzecznictwa wszystkich sądów oraz innych organów, których orzecznictwo było poddane nadzorowi Sądu Najwyższego.

⁴¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zm.).

⁴² K. Działocha, *Naczelne organy prezydialne w europejskich państwach socjalistycznych*, Wrocław 1967, s. 51. Autor przedstawia jednak argumenty przeciwko koncepcji pojmowania naczelných organów prezydialnych jako głowy państwa, podnosząc, że kompetencje typowe dla głowy państwa nie tylko nie są jedynymi kompetencjami tego typu organów, lecz nie stanowią nawet najważniejszej ich części. Tym samym, wskazując na przykład Czechosłowacji, gdzie istniał jednocześnie urząd prezydenta i instytucja naczelnego organu prezydialnego w postaci Prezydium Zgromadzenia Narodowego, uważa za uzasadniony pogląd o dopuszczalności przekazania w państwie socjalistycznym kompetencji właściwych głowie państwa organowi jednoosobowemu. Zob. szerzej *ibidem*, s. 51–53.

czym Konstytucja w pierwotnej wersji przewidywała wygaśnięcie mandatu wraz z ukonstytuowaniem się nowo wybranego Zgromadzenia Narodowego⁴³. Organ ten podejmuje wszystkie decyzje zwykłą większością głosów.

Rada Państwa składa się z 31 członków: Przewodniczącego (*el Presidente*), Pierwszego Wiceprzewodniczącego (*el Primer Vicepresidente*), 5 Wiceprzewodniczących (*los Vicepresidentes*), Sekretarza (*el Secretario*) oraz 23 członków. Konstytucja nie ustanawia zasady *incompatibilis*, zakazującej łączenia innych funkcji z członkostwem w Radzie, w związku z czym możliwe jest między innymi jednocześnie zasiadanie w Radzie Ministrów i Radzie Państwa⁴⁴. Wykluczone jest natomiast, by członkiem Rady Państwa był prokurator lub sędzia. O ile bowiem sędziowie i prokuratorzy mogą zasiadać w Zgromadzeniach Władzy Ludowej, o tyle właściwe przepisy wykluczają jednocześnie możliwość zajmowania jakichkolwiek innych stanowisk, z którymi wiąże się „władza, władza administracyjna lub funkcja wykonawcza” (*autoridad, potestad administrativa o función ejecutiva*)⁴⁵. W przypadku sędziów dodatkowo zakazano pełnienia przez nich stanowisk z władzą wykonawczą (*con facultad ejecutiva*) w tychże Zgromadzeniach⁴⁶.

Rada Państwa, w myśl art. 89 Konstytucji Kuby, jest organem Zgromadzenia Narodowego reprezentującym je w okresach pomiędzy sesjami, wykonującym jego uchwały i pełniącym inne funkcje powierzone przez Konstytucję, a stanowi przy tym najwyższą reprezentację państwa w stosunkach wewnętrznych i międzynarodowych. Rada posiada szeroki zakres kompetencji, wśród których znajdują się między innymi uprawnienia – zarówno w sferze stosunków wewnętrznych, jak i zewnętrznych – tradycyjnie zastrzeżone w innych państwach dla głowy państwa, o czym jeszcze będzie mowa. Natomiast spośród kompetencji Rady Państwa, które wykonywane są przez ten organ niejako w zastępstwie Zgromadzenia Narodowego w okresie między jego sesjami, wyróżnić należy przede wszystkim uprawnienia do wydawania dekretów z mocą ustawy, dokonywania na wniosek Przewodniczącego Rady Państwa zmian w składzie Rady Ministrów, a także ogłaszania stanu

⁴³ Por. art. 92 Konstytucji z art. 90 Konstytucji w jej pierwotnym brzmieniu.

⁴⁴ Sama Konstytucja sytuje – o czym dalej – Przewodniczącego Rady Państwa w roli Szefa Rządu. Artykuł 4 dekretu z mocą ustawy z dnia 16 lipca 2010 r. o organizacji i funkcjonowaniu Rady Ministrów (*Decreto-Ley de la Organización y Funcionamiento del Consejo de Ministros*) wskazuje z kolei, że Pierwszym Wiceprzewodniczącym Rady Ministrów jest Pierwszy Wiceprzewodniczący Rady Państwa.

⁴⁵ Artykuł 62 ustawy powołanej w przypisie 32 oraz art. 33 ustawy z dnia 11 lipca 1997 r. o Prokuraturze Generalnej Republiki (*Ley de la Fiscalía General de la República*). Przepisy te stosuje się również do sędziów sądów wojskowych i prokuratorów prokuratury wojskowej.

⁴⁶ Artykuł 62 ust. 2 ustawy powołanej w przypisie 32. Co zastanawiające, nieobowiązująca już ustawa z dnia 10 sierpnia 1977 r. o organizacji systemu sądowego (*Ley de Organización del Sistema Judicial*) przewidywała odpowiednio w art. 71 i 125 zakaz pełnienia stanowisk wykonawczych (*cargos ejecutivos*) w Zgromadzeniach Władzy Ludowej zarówno dla sędziów, jak i prokuratorów. Wydaje się, że brak takiego zastrzeżenia w obowiązującym stanie prawnym nie uprawnia do twierdzenia o dopuszczalności zasiadania prokuratora w Radzie Państwa, skoro i tak obowiązuje go ogólny zakaz pełnienia stanowisk, z którymi wiąże się funkcja wykonawcza. Pogląd ten może jednak budzić wątpliwości.

wojny oraz zawierania pokoju⁴⁷. W okresie między sesjami parlamentu Rada Państwa może więc wydawać akty prawa powszechnie obowiązującego, które w hierarchii aktów normatywnych występują na równi z uchwalanymi przez parlament ustawami. W piśmiennictwie z początkowego okresu funkcjonowania Konstytucji Kuby można spotkać się z poglądem, jakoby dekrety z mocą ustawy wydawane przez Radę nie mogły zmieniać ustaw uchwalonych przez parlament już pod rządami Konstytucji, a wyłącznie zaś te sprzed ukonstytuowania się pierwszego Zgromadzenia Narodowego⁴⁸. Analiza prawotwórczej działalności Rady Państwa prowadzi do wniosku zgoła odmiennego – wśród wydanych przez nią dekretów z mocą ustawy są takie, które dokonują zmian w przyjętym ustawodawstwie. Co interesujące, Konstytucja nie ustanawia wymogu przedstawiania Zgromadzeniu Narodowemu na najbliższej sesji dekretów do zatwierdzenia, inaczej aniżeli w innych państwach socjalistycznych, w których organ prezydialny posiadał kompetencję do stanowienia prawa w zastępstwie parlamentu. Niemniej Zgromadzenie Narodowe może uchylić w całości lub części wydawane przez Radę Państwa dekrety z mocą ustawy sprzeczne z Konstytucją lub ustawami. Z przepisów Konstytucji nie wynika także obowiązek zatwierdzania przez Zgromadzenie Narodowe na najbliższej sesji zmian w składzie Rady Ministrów dokonanych przez Radę Państwa. Poza tym Radzie Państwa przyznano kompetencje do udzielania bądź odmowy udzielenia *agrément* (w oryg. *el beneplácito*) przedstawicielom innych państw, ustalania – w koniecznych przypadkach – powszechnie obowiązującej wykładni ustaw oraz uchwalania ogólnych wytycznych dla sądów i wytycznych dla Prokuratury Generalnej Republiki. Z przepisów rangi ustawowej wynika natomiast uprawnienie Rady do wybierania i odwoływania sędziów sądów wojskowych⁴⁹. Jak zostało już wspomniane, Rada Państwa posiada ponadto uprawnienia tradycyjnie zastrzeżone w innych państwach dla głowy państwa – między innymi nadaje ordery i tytuły honorowe, stosuje prawo łaski, ratyfikuje oraz wypowieda umowy międzynarodowe, a na wniosek Przewodniczącego Rady Państwa mianuje i odwołuje przedstawicieli dyplomatycznych.

Kubańska Konstytucja część z uprawnień charakterystycznych dla głowy państwa przyznaje również Przewodniczącemu Rady Państwa. Co ważne, Przewodniczący Rady jest wprost nazywany przez Konstytucję „Głową Państwa i Szefem Rządu”⁵⁰ (jest bowiem równocześnie z urzędu Przewodniczącym Rady Ministrów). Do jego samodzielnych

⁴⁷ W stosunku do tych kompetencji Konstytucja dodatkowo zastrzega wymóg ich wykonywania przez Radę Państwa w zastępstwie parlamentu, stanowiąc, że jest to możliwe, gdy parlament nie obraduje i nie może zostać zwołany z zachowaniem „koniecznego bezpieczeństwa i pilności” (*la seguridad y urgencia necesarias*).

⁴⁸ T. Mołdawa, *Ustrój polityczny...*, s. 195–196.

⁴⁹ Zob. szerzej przypis 38.

⁵⁰ Konstytucja niekonsekwentnie posługuje się określeniami Przewodniczącego Rady Państwa – w art. 74 mowa jest o „Głowie Państwa i Szefie Rządu” (*jefe de Estado y jefe de Gobierno*), w art. 93 o „Przewodniczącym Rady Państwa i Szefie Rządu” (*el Presidente del Consejo de Estado y Jefe de Gobierno*), a w art. 96 o „Szefie Państwa i Rządu” (*el Jefe de Estado y de Gobierno*). Zachowano pisownię oryginalną.

kompetencji należy reprezentowanie państwa i rządu oraz kierowanie jego ogólną polityką, sprawowanie najwyższego zwierzchnictwa sił zbrojnych czy przyjmowanie listów uwierzytelniających od szefów misji dyplomatycznych. Oprócz uprawnień typowych dla głowy państwa Przewodniczącemu Rady przysługują kompetencje organizacyjne w stosunku do Rady Państwa i Rady Ministrów. Przez szczególne ukształtowanie pozycji prawnej Przewodniczącego Rady Państwa zasada kolegalizmu ulega wyraźnemu ograniczeniu, Konstytucja bowiem nie sprowadza jego funkcji tylko do takich, które ma realizować kolegalnie w ramach uprawnień Rady Państwa⁵¹. Wydaje się, że przyznanie Przewodniczącemu Rady Państwa indywidualnych kompetencji mogłoby przemawiać za traktowaniem go w charakterze odrębnego, samodzielnego organu, a nie tylko jako *primus inter pares* w ramach Rady. W piśmiennictwie można również spotkać się z zapatrywaniem o występowaniu na Kubie instytucji jednoosobowej głowy państwa⁵². O ile Konstytucja określa Przewodniczącego Rady Państwa mianem „głowy państwa”, o tyle nie zawiera ona postanowień, które formalnie sytuowałyby go w roli samodzielnego organu. Redakcja art. 74 Konstytucji sugeruje zaś, że przypisane mu określenie „głowa państwa” wiąże się raczej nierozdzielnie z samym urzędem Przewodniczącego Rady⁵³. Wypada poza tym zauważyć, że co prawda sama koncepcja istnienia w systemie ustrojowym państwa naczelnego organu prezydialnego nie jest zaprzeczeniem instytucji jednoosobowej głowy państwa⁵⁴, to jednak kubańska Konstytucja nie powierza Przewodniczącemu Rady Państwa wszystkich funkcji typowych dla głowy państwa, wyposażając w nie także Radę, o czym była już poprzednio mowa.

Odnotować ponadto należy, że uregulowania kubańskiej Konstytucji, na podstawie których pojedyncza jednostka uzyskuje tak silną pozycję w systemie ustrojowym, nie znajdowały odpowiedników w prawie konstytucyjnym państw socjalistycznych⁵⁵. Wskazuje się, że tak silna pozycja Głowy Państwa i Szefa Rządu w systemie organów państwowych, umożliwiającą mu oddziaływanie na funkcjonowanie państwa w licznych sferach życia społecznego, odpowiada „tradycji ustrojowej, kulturze politycznej i kształtowanym pod ich wpływem rozwiązaniom konstytucyjnym w republikach Ameryki

⁵¹ J. Czajowski, *Nowa konstytucja Kuby: Konstytucja państwa i społeczeństwa socjalistycznego w Ameryce Łacińskiej*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Nauk Politycznych” 1979, nr 12, s. 16.

⁵² T. Mołdawa, *Pierwsza socjalistyczna...*, s. 55.

⁵³ Przepis ten stanowi między innymi, że „Przewodniczący Rady Państwa jest Głową Państwa i Szefem Rządu”. Tłumaczenie za: J. Czajowski, *Konstytucja Republiki...*, s. 59.

⁵⁴ Zob. szerzej przypis 42.

⁵⁵ J. Czajowski, *Nowa konstytucja...*, s. 18. Nie oznacza to bynajmniej, że w państwach socjalistycznych pojedyncza jednostka nie odgrywała decydującej roli w sprawowaniu władzy. Wynikało to jednak *per se* z silnej, omnipotentnej pozycji I sekretarza (sekretarza generalnego) komitetu centralnego partii aniżeli z norm prawnych rangi konstytucyjnej.

Łacińskiej”⁵⁶. To iż wpływy tradycji i kultury latynoamerykańskiej znalazły wyraźne odbicie i nadały specyficzny charakter zasadzie jedności władzy w kubańskim systemie ustrojowym, wynika z faktu, że odpowiadały one w tej mierze realiom politycznym rewolucyjnej Kuby – ustrojodawca wiedział, że wprowadzana Konstytucja musi zagwarantować, na gruncie struktury organów państwowych, odpowiednią pozycję Fidelowi Castro⁵⁷.

4. Rada Państwa a Zgromadzenie Narodowe

Kubańska Konstytucja *expressis verbis* przewiduje w art. 89, że Rada Państwa jest organem Zgromadzenia Narodowego reprezentującym je w okresach pomiędzy sesjami, wykonującym jego uchwały i pełniącym inne funkcje powierzone przez Konstytucję. To rozwiązanie ustrojowe bezpośrednio nawiązuje do wzorców radzieckich, gdzie Rada Najwyższa ZSRR⁵⁸ (Верховный Совет СССР) wybierała ze swojego grona Prezydium Rady Najwyższej ZSRR (Президиум Верховного Совета СССР), przy czym w nauce panowały sprzeczne poglądy co do charakteru tego organu aż do 1977 r., kiedy to nazwano go wprost organem Rady Najwyższej ZSRR⁵⁹. Podobnie w Niemieckiej Republice Demokratycznej Rada Państwa (*der Staatsrat*) była organem parlamentu⁶⁰, choć wybieranym niekoniecznie spośród jego składu⁶¹. W PRL zaś Rada Państwa była organizacyjnie i kompetencyjnie usamodzielniona, przeto nie mogła być traktowana jako

⁵⁶ *Ibidem*, s. 17.

⁵⁷ *Ibidem*.

⁵⁸ Radziecki bikameralny parlament.

⁵⁹ Odnotować w tym miejscu należy swoistą ewolucję radzieckiego naczelnego organu prezydialnego i brak jednoznacznych poglądów doktrynalnych co do jego charakteru. Artykuł 119 Konstytucji Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich z dnia 7 października 1977 r. *explicite* określał, że Prezydium Rady Najwyższej ZSRR jest stale działającym organem radzieckiego parlamentu. Natomiast pod rządami Konstytucji Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich z dnia 5 grudnia 1936 r. – z racji, iż ta takiego postanowienia nie zawierała – funkcjonowały sprzeczne opinie o samodzielności Prezydium Rady Najwyższej ZSRR. Zob. szerzej K. Działocha, *Naczelne organy...*, s. 57–59; J. Stembrowicz, *Prezydium Rady Najwyższej ZSRR w systemie organów radzieckich*, „Państwo i Prawo” 1966, z. 9, s. 298–301 oraz W. Sokolewicz, *Rząd a prezydium rad narodowych*, Warszawa 1964, s. 110 i przedstawione w przypisie 24 poglądy. Ponadto trzeba zwrócić uwagę na specyfikę, istniejącego na mocy Konstytucji Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich z dnia 31 stycznia 1924 r., Prezydium Wszechzwiązkowego Centralnego Komitetu Wykonawczego wykonującego zarówno funkcje wewnętrznego organu kierowniczego, jak i posiadającego wiele innych kompetencji. Zob. szerzej K. Działocha, *Ewolucja prawna organów prezydialnych w państwach socjalistycznych*, Wrocław 1974, s. 15–17. Można się spotkać z poglądem mówiącym, że był to organ „mieszany” – na pół samodzielny, na pół wewnętrzny. Zob. szerzej J. Stembrowicz, *op. cit.*, s. 292. Nie można jednak zgodzić się z Autorem, jakoby Prezydium było organem Wszechzwiązkowego Centralnego Komitetu Wykonawczego. Z przywołanego na poparcie tej tezy art. 37 konstytucji to nie wynikało, a przepis ten odnosił się do pozycji Rady Komisarzy Ludowych, którą to określał mianem „organu Wszechzwiązkowego Centralnego Komitetu Wykonawczego”.

⁶⁰ Artykuł 66 ust. 1 Konstytucji Niemieckiej Republiki Demokratycznej z dnia 6 kwietnia 1968 r.

⁶¹ K. Działocha, *Ewolucja prawna...*, s. 78.

organ Sejmu, lecz jako organizacyjnie wyodrębniony i wyposażony we własne kompetencje organ państwa⁶². Rada Państwa pomimo personalnego powiązania z Sejmem – jej członków Sejm wybierał ze swojego grona – była więc odrębnym organem władzy państwowej. W literaturze przedmiotu wskazuje się, że Rada Państwa w PRL (również Rada Prezydialna w Węgierskiej Republice Ludowej) należała do typu naczelnego organu prezydialnego charakteryzującego się wyraźnym oddzieleniem organizacyjnym i funkcjonalnym od parlamentu, w odróżnieniu od obowiązującego w innych państwach socjalistycznych modelu zakładającego ściślejsze związki z parlamentem⁶³.

Kubańska Rada Państwa jest zatem, jak stanowi *explicite* Konstytucja, organem Zgromadzenia Narodowego. Wobec jednoznacznego brzmienia Konstytucji nie sposób zgodzić się z zaprezentowanym w piśmiennictwie poglądem, że można traktować Radę jako „samodzielny, odrębny od Zgromadzenia Narodowego, chociaż ściśle z nim związany, stale działający naczelnny organ państwowy wyposażony zarówno w kompetencje własne, jak i wykonywane w zastępstwie Zgromadzenia w okresie między jego sesjami”⁶⁴. Niemniej należy mieć na uwadze, że na rzecz koncepcji ujmowania Rady Państwa jako organu samodzielnego i odrębnego od parlamentu przemawia wiele istotnych czynników, a zwłaszcza wyposażenie Rady we własne kompetencje. Wydaje się natomiast, że o wiele trafniej charakter Rady oddaje teoria głosząca, iż jest ona organem Zgromadzenia Narodowego, ale organem szczególnym, działającym również samodzielnie⁶⁵.

Zastanawiające jest, że Konstytucja przyznaje Radzie Państwa oraz jej Przewodniczącemu szereg ważkich, samodzielnych uprawnień – o czym była już uprzednio mowa – a jednocześnie statuuje Radę w roli organu parlamentu (art. 89) i zastrzega, że Rada ponosi przed nim odpowiedzialność i „zdaje mu sprawę z całej swej działalności”⁶⁶ (art. 74). Z drugiej jednak strony w literaturze przedmiotu podnosi się, że możliwość przejmowania niektórych funkcji Zgromadzenia Narodowego przez Radę Państwa, jej całokształt uprawnień, szczególna pozycja prawna Przewodniczącego oraz skład polityczny są czynnikami, które w praktyce mogą oddziaływać na rzecz Rady jako podstawowego organu w systemie kierownictwa państwowego⁶⁷.

⁶² W. Sokolewicz, *op. cit.*, s. 110–111.

⁶³ Zob. szerzej K. Działocha, *Ewolucja prawna...*, s. 102.

⁶⁴ T. Mołdawa, *Ustrój polityczny...*, s. 186.

⁶⁵ A. Ławniczak, *op. cit.*, s. 181.

⁶⁶ Tłumaczenie za: T. Mołdawa, *Konstytucja Republiki...*, s. 56. Zob. przepis art. 72, który przed nowelizacją Konstytucji z 1992 r. wyrażał treść normatywną zawartą obecnie w art. 74. Kubańska Konstytucja posługuje się także niemal identycznym sformułowaniem na określenie podległości parlamentowi Rady Ministrów.

⁶⁷ *Ibidem*, s. 25–26.

5. Podsumowanie

Koncepcja naczelnego organu prezydialnego, pomimo że dziś praktycznie już niewystępująca w systemach ustrojowych państw, wydaje się nadal zagadnieniem ciekawym i przy tym w pewien sposób nietypowym. Organy te, utożsamiane powszechnie z głową państwa, posiadały wiele różnorodnych kompetencji, w tym również takich, które gwarantowały im udział w pracach parlamentu czy wręcz przejmowanie jego zadań. Kubańska Rada Państwa jawi się na tym tle jako organ niezwykle interesujący – przede wszystkim z komparatystycznego punktu widzenia – gdyż oryginalne rozwiązania ustrojowe kubańskiej Konstytucji czynią z niej instytucję niemającą właściwie odpowiednika w innych państwach socjalistycznych. Szeroki zakres uprawnień Rady w połączeniu z bardzo silną pozycją Przewodniczącego sprawiają, że jest to organ, którego idea uległa znacznej modyfikacji w odniesieniu do europejskich odpowiedników, w tym jej radzieckiego pierwowzoru.

Streszczenie

Niniejszy artykuł przedstawia zagadnienia związane z funkcjonowaniem Rady Państwa w systemie ustrojowym Republiki Kuby. Rada Państwa jest organem nader specyficznym – z jednej strony Konstytucja sytuuje ją w roli organu parlamentu, z drugiej zaś wyposaża Radę w wiele samodzielnych kompetencji, w tym typowych dla głowy państwa. Jednoznaczne określenie charakteru Rady utrudnia ponadto fakt, że jej Przewodniczący, tytułowany przez Konstytucję „Szefem Państwa i Rządu”, również posiada część uprawnień przynależnych tradycyjnie głowie państwa. Wszystkie te elementy czynią z Rady instytucję niemającą właściwie odpowiednika w innych państwach socjalistycznych.

Słowa kluczowe

Rada Państwa, Republika Kuby, organ prezydialny, głowa państwa

Abstract

This article presents issues related to the functioning of the Council of State in the political system of the Republic of Cuba. The Council of State is a very specific body – on the one hand, the Constitution places it in the role of a parliamentary body, on the other hand, it provides the Council with a number of independent competences, including those typical of the head of state. The unambiguous definition of the Council's character is also hindered by the fact that its President, entitled the "Head of State and Government" by the Constitution, also possesses some of the rights that traditionally belong to the head of state. All these elements make the Council an institution that does not have a proper equivalent in other socialist countries.

Keywords

Council of State, Republic of Cuba, presidential body, head of state